

№ 48 (8643). МУУС УСТАР 24 КҮНЭ. ОШТУРУУНЬУК, СЫАНАТА — 1 СОЛЖ. 10 ХАРЧЫ

● ХАБЛАВЫНЛААХЫН МЕХАНИЗМ

да курдук сурулуна. «Саха сире» хаймаат (23.03.2001 с.) «Кооперация—бииргэ түмээн үлээһини» диэн «торгүүк остуолу» кэспетинтэ олус интербэбинэй эбит. Санаа этинтэ, сонноохун да баар. Дьинтэр, маһа 2-3 быһаччы үлэһин сымаллар дьон, эбэтэр тыа хаһааймстыбатыгар урут үлээһинтэ практик-салайааччылар ысырыллан кэспетинтэрэ буоллар, дьону, итэвэтинлээх буолуох эбит. Хаймаат кылаабынай редактора В. В. Кириллин түмүк тылыгар үлэһин сымаллар дьону адалан көпсөтөрө этинтин оһон көрөһөн бахтым.

Биир дайдулаахыг Н. Д. Понсеев, бэлэһинтэ да буолуо: «Бааһынайдарга көмө оҕорумуохха, өрүүтү үөһэ бэйрэ турдахпытый? 7-8 сыл устатыгар тух да хамнааһын тахсыбата. Билигин Биирдигэр чааһынай хаһаайыстыбалары түмүүххэ, кооперациялаахха,—дэбэтэ ойдоммот. Биир бэйэм сааһаар, билигин коллективнай хаһаайыстыбалартан тирэх ылаа кооперацияга киирин саамай судургу суол. Мэһэнэр, аммалар өлүс табыллыахтар этэ. Ыскотун өйөбүт оҕоһуулар турбалаттылар. Коллективнай предпринималар, тыа-хаһаайыстыбанынай производственай кооперативтары итэрийэр наада. Тирэх хаһаайыстыбалар бэйэлэрин туха наай угун үлээлэхтэрин баһарар чааһынайдары да, кыра кыахтаах бааһынайдары да түмүктэрин эмпи сөн этэ. «Төгүрүк оҕуолга» кооперациялааһынны ким тэрийэрэ баалыбат курдук. Оттон кооперациялааһыга бары да бадалаахтар. Маннын уонна маннаахха маарыннааар хамсааһын аллараттан тахсарын бириэмэ күүһүт. Дьону өйдөтөргө бары ыһамны, хаһааллары туһанар наада буолла.

Бшр итиник «Мындагай» кооператив тиз ха-
хайыстыбатын научнай-чинчийэр институтун кытта
сүбэлэһэн үлэһиллэрини төлөрү ойоһун эргичи үчү-
гэй эрэ отуттар буолуох эгэ. Болугур шэһиннээр б
рыта (хаһаайыннааһын бары көрүктэр) 1443 ылах
сүөһү, ол иһигэр манньнык 628, 1192 сылгы, ол иһи-
гэр 758 биз итиллэн турар. Бу 1200-чэкэ кайа ил-
лэһэһэһэлэх улуус бшр улахан нэһилиэгэ. Урукку
совхоз отделениетын саранаары ылах уонна сылгы
сүөһүнү кытта таниһир буоллаха, ылах сүөһү хой-
сий ахсааныттан 300 төбөнөн арыдах, сылгыга 292
төбөнөн элбэх, сибиһинье 100 төбөнөн үксэтэ. Нэһи-
лиэһинье 240 кийиэни аччалаа. Дьэ, манньнык туруктаах
нэһилиэк кооперацияланан үлэлээһин суолун таала.
Ол оруннааһын эссе манньнык холобурдарынан чинчи-
тиэххэ. Ол эбэтэр сылгы нитиитэ уонна бурдук хаһа-
быстыбата президентскэй ситимгэ кирбиттэрэ буолар.
Манан уопсай муһунах быһаарымтаны, туруорсуутун
курдук айылга алдыатытыгытар тахсыбыт өрөсүөт-
тэр суоттарыгар, мук саатар, ностөрө көбүрүүтэ буол-
лар уонна үһүн бэлдэхтөөх бырыһыана суох креди-
ти мөдүлэхтөрүнэ тахчы да үлэлэһэ эбиттэр.

Бу сана правдогосударствонь тутабит днр
хмнз бааһинайдар тейоноох кредити ялан кедүүн
суох туһанаан бирин өссө уһаттарбыттарай? Демократи
ческий государствда сорох мааны, сорох жийте буол
лар эбит. Билэн этэбин. Рынок бу ааспыт сылларга
коллективнаан үлэнир дьонго кредит барынааба
ка кэлэ. Өйдөнөт. Онон Тыл хаһаайыстыбатын уон
на софотуонка министерствотын иһинин алтаргытаа
гаах комиссия тэрийэн кедүүстөөхтүк үлэстэн, уа
ры уонна соң дээбит өрүттэри үөртөн, ыарангытап
кооперациялаһыны түртэтэр наада буолла днр са
ныабын.

А. ЕФИМОВ,
СР тээгч хангайластуудын үгүйсгэх үзэлтэ.
Монголчлол бөх.

Мониторинг биол.

А. ЕФИМОВ.

Муусу устар 19 күнүгөр билиги улууспутугар СР Государственный Мушбадын (Ил Түмөн) Бэрэст-бишталарыи палататын депутаты, Улэс уонна социальнай политика бастайааныи комиссия пред-седателя Юрий Александрович Готонцев официал-найдык ыалдытытаа. Киини кытары Емельян Ярославский, Афанасий Илларионов заттарынан би-риимийэлэр дуураттара, «Ил Түмөн» хаһыат кор-респондента Михаил Слещев ыалдыты.

Чуранчы салгыныгытыр, Төлөйгө, Мугудайга бул-
бут көрүшүүлэргэ депутат пенсиялары төлөөбүнгө
уларытычалар, кэлчи тахсыталанбыт сокуоннар тус-
тарынан, Ил Түмэн үлэтин-хамнаһын көрсөтө, мус-
тубуттар элбөх ыйытымыларыгар хоруйдаата. Билиги
быр дойдулаахкыт А. И. Илларионовы кытырм бири-
гө үлөһөбөт киһи быһымытынан киһи туһууан итин-
нэтин, иһирэх тыллаах ахтымын өтөрдө, «Республи-
ка чулуу дыно» серияга киһи туһууан киһигэ
бастагынан тахсыбытыгар улааханнык үөрөрүн бил-
лэрдэ.

А. СЛЕПЦОВ.

СЕРЫЯ — ОЛОХ АРГЫНА

Мангын аатгах конкурсыг өдөө ветеран Н. Е. Васильев бичлэгээр 35-тэртэй үнэ саастахтарга бэлтгэн дотуууллаах академический ярыга Мугдай нэвдлэгээр буудла.

Бийн талааа дагдтёр буолара, дыоу-сэргээн үөрдө-көтүтө сымдарара, дыоурууһун көрөдө угуйара кэрэхсээр суол. Иннокентий Ефимович 16 саастаа бар оройуон фестивалыгар аан бастаан лауреат буолуоһунан малаа сценаттан түспүт ырыайыт. Бийин сценага ыллаабыта үйэ агардаах нэмэн болонтоон дойдутун дыооо истыч-иһирэх тылларынан чистэтиилэр. Ырыана олохтон тухары аргыс гынан кэлбит сценэ петираныи, талааннаах артиһы, хомускуту дыооо иһиһитигэр биеэ нэһиликтэни эҕардэлээтиилэр. Мугудайтан, Алаадастан, Төлөйтөн, Кытаанахтан, Хонтодоһтон уонна улуус кииниттэн эрэс кэрэ куоластаах ырыайыттар кэлэн конкурса кыттынылар. Нэһиликкэ ол кууһарга электро-уот суоһуттан аһынбаа, социальная-культурнай киин директора В. П. Захаров тэрийиһитинэн, дизель хөлбөһөн күрэх быдыаһыһы кэмигэр сабыллан көхтөөхтүк ыһтылаһыа.

Түмэнхэ Ган-прд хавдайылынш Николай Крсильников (Мугудай) азттанан, Н. Е. Васильев ордор олохтообут биринстэригэр тиксэн, үөрүү орогойун билдэ. Дипломнарынш Илья Гоголев (Аладар), Владимир Николаев (Мугудай), Петр Горохов (Чурагын) бэлэстэниилэр. Анал биринхэ сэттэ кыстаачы тиксэн үөрүхтэрин үөрдэлэр.

Байгыншаа дотууруулах тыгшинаах музыка уустбатын, олохтон халбатын, маньжик конкурстар ыг-тылхымлара үтүмөн үтсэе жубулуйдун динэ бари кыттааччылар уонна көрөөччүлэр биир санаага кэлдээ.

Прасковья ОБУТОВА,
Мугудайдаанын «Чэбдиш» СКК-ын методичка.

БОБО ТАРАБАЙ БИРИНГЭР

Муус устар 14 — 15 күнээрээр Төлөйгө Проконий Титович Брызгаев — Бодо Тарагай бириндигэр ахсыс тогудун хамсаагайга республикатаады күрэхтэһин буюулаи ааста. Маани 8 улуустан барыга 61 бодос күөн көрүстэ, Оймөкөөнтөн тиниэ кэлэн кыттымын ылыбгытара бу күрэхтэһини географията кэнээт инэрин гүөлүлүүр.

55-ж. СГУ-д эрх зэвсэглэх хансгайдыг Николлай Семёнов бастааг. Инженер Дюкуускийтан Прокопий Степанов, үнэсэ Чураничутан Леонид Марков тавьсгалаа.

62 кг. Аатырбыг тустуук Константин Луковцев төрөлнүт уула Георгий Луковцев (Мэнэ-Хангалас) чемпионнаата, Ариэн Васильев (Талта) жонинс, Максим Смирнов (Толой) үнүс буоллудар.

70 кс. Мэнто-Хангадастан Иван Сильвестров баста-
та, шкеникэ, үхүсэ — СГУ-тан Альберт Старков,
Александр Нестеров.

80 кг. Амнаттан маъстар Николай Баттахон Чу-
ранчи маъстара Семен Собакинтин чоминин урдуи
аатин мулчу тутларда. Унүс маъстара Евгений Кон-
дратенко (Томно) таъдиста.

80 кг үөлө. Чемпион аатын Төмөртөн Анатолий Андреев, иккинчи Хагаластан Петр Ефимов, үчүнчү Таштаттан Василий Алексеев алдылар.

Ветеранларга 60 кг Оймондонтоң Василий Винокуров, 70 кг Сылантан Егор Яковлев, 70 кг үөлө Аматтан Николай Баттахов бастаанылар. Түбүлгө абсолюттук чемпиону аатын Петр Ефимов мала, республика бастык хөпсараидыта буоларын эссе тогуу дакаастаата.

В. СМЕРДИКОВ

Саргылана АЛЕКСЕЕВА,
Дирин орто агро-оскулатын социолога.
РЕДАКЦИЯТТАН: Бу рубриканын Саргылана Дми-
триевна төрөшүккө бирер социолог сүбөлөрүн пи-
илин савалымбыт.

